

АНАЛІЗ ПРОГНОЗІВ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ТА СУСІДНІХ КРАЇН

©2020 БОЯРИНОВА К. О., ДЕРГАЧОВА В. В., КРАВЧЕНКО М. О., КОПІШИНСЬКА К. О.

УДК 338.2:338.124.4
JEL: O11; O19

Бояринова К. О., Дергачова В. В., Кравченко М. О., Копішинська К. О. Аналіз прогнозів впливу пандемії коронавірусу на економіку України та сусідніх країн

Статтю спрямовано на аналіз прогнозів та сценаріїв розвитку економіки України та країн-сусідів за наслідками пандемії коронавірусу, а також на розгляд наявних підходів міжнародних і спеціальних організацій до прогнозування та порівняльний аналіз прогнозів. Досліджено прогнози Міжнародного валютного фонду щодо впливу пандемії COVID-19 на зміну ВВП і рівень безробіття України та сусідніх країн: Російської Федерації, Білорусі, Румунії, Польщі, Болгарії, Угорщини. Проаналізовано прогнози Світового банку для зазначених країн. Розглянуто підходи до прогнозування наслідків впливу коронавірусної хвороби та карантинних заходів Організації економічного співробітництва та розвитку на основі сценарію подвійного удару пандемії та сценарію разового удару. Обґрунтовано необхідність розробки і третього – «мікс» – сценарію розвитку подій для сусідніх країн і країн, що провадять тісні торговельні відносини або мають трудову міграцію населення. Розглянуто сценарний підхід у прогнозуванні наслідків пандемії, використовуваний Світовою організацією торгівлі та Агентством Bloomberg (V-подібний сценарій, U-подібний сценарій, L-подібний сценарій, W-подібний сценарій, сценарій «Tick-Share»), а також проаналізовано сценарії розвитку ситуації за даними аналітики компанії Capital Times, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Здійснено компаративний аналіз прогнозів зміни ВВП України під впливом пандемії COVID-19, а також обсягів підтримки антикризових заходів в Україні та країнах-сусідах. Досліджено специфіку економік сусідніх країн і здійснених ними заходів протидії поширенню коронавірусної хвороби та антикризових заходів подолання її наслідків. Виявлено та обґрунтовано чинники, які забезпечують вищі показники прогнозів макроекономічних показників, зокрема, ВВП: збалансований розподіл надходжень до ВВП з різних видів економічної діяльності; високий рівень внутрішнього споживання; розвинений внутрішній ринок; провадження політики антикризових заходів, спрямованих на збереження малого, середнього бізнесу та підтримки базових для економік країн галузей промисловості.

Ключові слова: пандемія, COVID-19, прогноз, міжнародні організації, Україна, ВВП, сценарії впливу пандемії.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-6-15>

Рис.: 6. **Табл.:** 7. **Бібл.:** 20.

Бояринова Катерина Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: boyarinovaek@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5879-2213>

Дергачова Вікторія Вікторівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: dergacheva.viktoria@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0317-8675>

Кравченко Марина Олегівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: marina.kravchenko.kpi@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5405-0159>

Копішинська Катерина Олександрівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: kopishynska@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1609-2902>

UDC 338.2:338.124.4

JEL: O11; O19

Boiarynova K. O., Dergachova V. V., Kravchenko M. O., Kopishynska K. O. Analyzing Forecasts of the Influence of the Coronavirus Pandemic on the Economy of Ukraine and the Neighboring Countries

The article is directed towards analyzing forecasts and scenarios of development of the economy of Ukraine and the neighboring countries on the results of the coronavirus pandemic, as well as examining of the existing approaches of international and special organizations for forecasting and comparative analyzing of forecasts. The forecasts of the International Monetary Fund regarding the impact of pandemic COVID-19 on GDP change and the unemployment rate of Ukraine and the neighboring countries: Russian Federation, Belarus, Romania, Poland, Bulgaria, and Hungary are researched. The World Bank forecasts for these countries are analyzed. Approaches to forecasting the effects of both the coronavirus disease and the quarantine activities of the Organization of Economic Cooperation and Development based on the double-strike pandemic scenario together with the one-strike scenario are considered. Also the necessity of development of the third – «mixed» – scenario of the events development for the neighboring countries and countries having trade relations or labor migration of the population is substantiated. The scenario approach in forecasting the consequences of the pandemic, used by the World Trade Organization and Bloomberg agency (including the V-shaped scenario, U-shaped scenario, L-shaped scenario, W-shaped scenario, the «Tick-Shape» scenario) is examined, as well as the scenarios for the development based on the analytics by the Capital Times company and the Ministry of Economy, Trade and agriculture of Ukraine, is considered. A comparative analysis of the forecasts of changes in Ukraine's GDP under the influence of the COVID-19 pandemic, as well as volumes of support for anti-crisis measures in Ukraine and the neighboring countries is carried out. The specifics of the economies of neighboring countries are researched, and measures of counteracting the spread of coronavirus disease along with the anti-crisis measures to overcome its consequences are studied. The authors identify and substantiate the factors which provide higher indexes of the macro-economic indices, in particular GDP: balanced distribution of revenues to GDP from different economic activities;

high level of internal consumption; developed domestic market; conducting the policy of anti-crisis measures aimed at preserving small, medium business and supporting the basic industries of the economies of the countries.

Keywords: pandemic, COVID-19, forecast, international organizations, Ukraine, GDP, scenarios of pandemic exposure.

Fig.: 6. **Tabl.:** 7. **Bibl.:** 20.

Boiarynova Kateryna O. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: boiarynova@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5879-2213>

Dergachova Viktoriia V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Management, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: dergacheva.viktoria@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0317-8675>

Kravchenko Maryna O. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Management, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: marina.kravchenko.kpi@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5405-0159>

Kopishynska Kateryna O. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Management, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: kopishynska@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1609-2902>

З різними дослідженнями світових і вітчизняних науковців і аналітиків наслідки розвитку коронавірусної хвороби (COVID-19), спричиненої вірусом SARS-CoV-2, та активізовані карантинні заходи для запобігання її поширенню обумовлюють нову хвилю кризових явищ, падіння ВВП і збільшення рівня безробіття. Враховуючи наростаючі масштаби проблеми, світові організації активно досліджують наслідки такого негативного впливу, намагаючись спрогнозувати подальший економічний і соціальний розвиток. Українська економіка на тлі наявних економічних проблем також зазнала серйозних збитків, які продовжують наростати та мають підлягати систематичному оцінюванню для визначення можливостей їх подолання.

Економічні та соціальні наслідки COVID-19 досліджуються вченими з різних аспектів. Зокрема Р. Майстро, Д. Назаренко приділили увагу антикризовій стратегії України з подолання негативних економічних наслідків запровадження карантину. У роботі авторів зазначено необхідність розвитку внутрішнього попиту на продукцію вітчизняного виробництва, підтримки реального сектора економіки, недопуску дестабілізації на фінансовому та валютному ринках [1]. А. Олешко, О. Ровнягін проаналізували вплив поширення COVID-19 на соціальне та економічне становище країн світу, узагальнили заходи антикризової політики та надали пропозиції щодо державної підтримки бізнесу, населення, фінансового сектора [2]. О. Мороз, досліджуючи розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 р., зазначає, що подолання світової економічної кризи в умовах 2020 р. здійснюватиметься країнами, спираючись на національні підходи (власним шляхом) із максимальним використанням наявних ресурсів, а протекціоністські та антиглобалістські тенденції будуть протилежними тенденціям,

пов'язаним із подоланням економічних криз, які відбувалися в попередні роки [3].

Проте проведені науковцями дослідження, як і здійснені нами, визначають перші проблемні питання, що виникають у процесі розвитку кризи, спричиненої COVID-19.

Метою статті є аналіз наявних прогнозів і сценаріїв розвитку економіки України та сусідніх країн за наслідками пандемії корона вірусу; розгляд наявних підходів міжнародних і спеціальних організацій до прогнозування, їх порівняльний аналіз; виявлення чинників, які забезпечують вищі показники прогнозів макроекономічних показників.

Прогнозуванням розвитку економічної ситуації в глобальній економіці та окремо в різних країнах займаються міжнародні організації. Зокрема, Міжнародний валютний фонд і Світовий банк сконцентровані на прогнозуванні тенденцій зміни економічних показників розвитку держав. Водночас Організація економічного співробітництва та розвитку, Світова організація торгівлі, Агентство Bloomberg приділяють увагу сценаріям розвитку подій.

Серед різних досліджень, насамперед, варто розглянути прогнозні дані Міжнародного валютного фонду. За даними цього прогнозу, рівень падіння економіки України у 2020–2021 рр. буде одним із найбільших серед європейських країн, що розвиваються (рис. 1). Так, прогноз падіння реального ВВП України, згідно з даних зазначеного прогнозу, становитиме 7,7% у 2020 р. [4]. Порівняно з країнами пострадянського простору – Російською Федерацією та Білоруссю – такий рівень є значно вищим. Доречно зауважити, що падіння ВВП прогнозується і в європейських сусідніх країнах. Зокрема, в Румунії та Польщі падіння очікується на рівні майже 5%. Однак прогноз

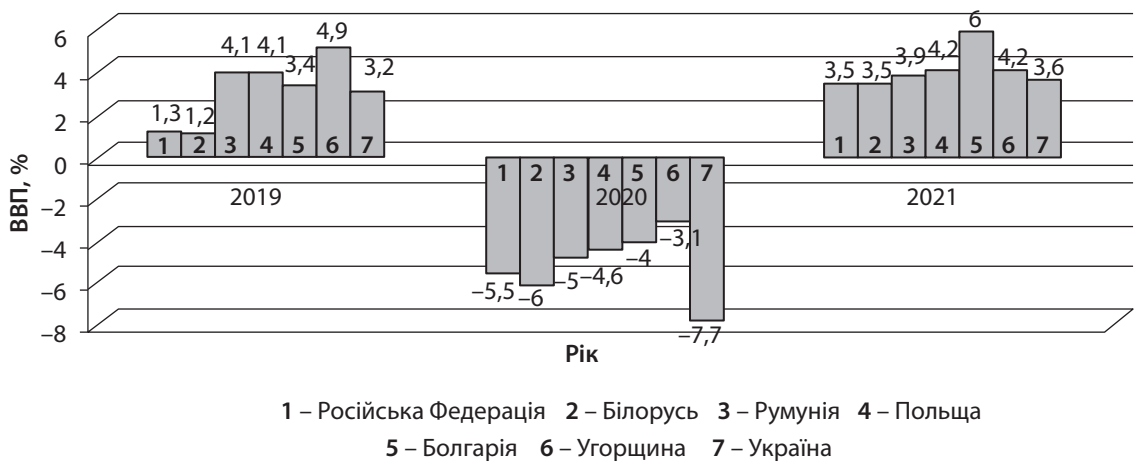

Рис. 1. Прогноз зміни реального ВВП в Україні та сусідніх країнах за даними Міжнародного валютного фонду

Джерело: складено за даними [4].

його зростання у 2021 р. є вищим порівняно з вітчизняними показниками. Тобто, можна припустити, що продумані економічні дії виходу зі стану карантину спроможні активізувати процеси нівелювання падіння ВВП і досягнення рівня 2019 р.

Вплив пандемії матиме істотні соціальні наслідки для всіх країн. Зростання рівня безробіття є одним із найбільш значущих для економічного розвитку країн. За цим показником у сусідніх з Україною державах передбачається найбільше зростання, що чинитиме істотний негативний вплив на їх економіку. В Україні прогнозується зростання рівня безробіття в межах 10%, що є значно вищим за показники країн пострадянського простору та наближається до рівня показника Сербії (рис. 2).

Прогнози Світового банку для України дещо відрізняються за масштабами економічного спаду та передбачають падіння реального ВВП України на рівні 3,5% (рис. 3). Загалом для країн пострадянського простору рівень падіння ВВП у 2020 р., як і його

зростання у 2021 р., є дещо відмінними від даних прогнозу Міжнародного валютного фонду, однак тенденція зберігається. Відповідно до прогнозних даних падіння економіки України буде на середньому рівні порівняно з європейськими країнами, що розвиваються. Проте прогнозоване його зростання у 2021 р. для України залишиться на рівні 2019 р., на відміну від Румунії та Болгарії, де очікується його зростання.

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) для оцінки наслідків пандемії та здійснення прогнозу макроекономічних показників використовує два ключові сценарії: сценарій подвійного удару пандемії та сценарій разового удару пандемії (табл. 1). Згідно з першим сценарієм спалах коронавірусної хвороби відбуватиметься двічі, з другим – пік настане разово. Зауважимо, що наявні відмінні тенденції поширення вірусу SARS-CoV-2 в різних країнах можуть спричинити розгортання різних сценаріїв удару пандемії, що може призвести до дисбалансу економічних відносин і впливу економік з першим сценарієм на країни з економічними станом за другим сценарієм. Це зумовлює необхідність роз-

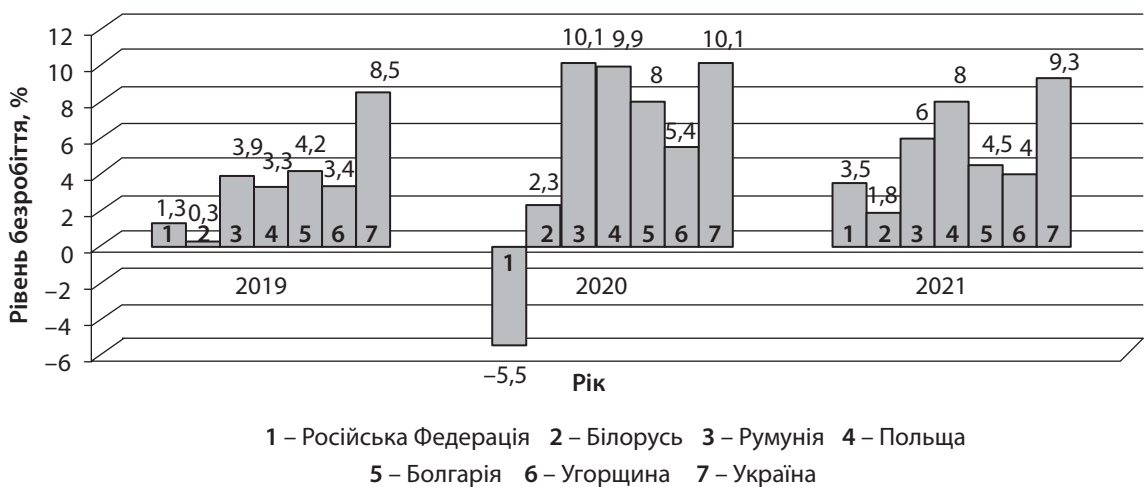
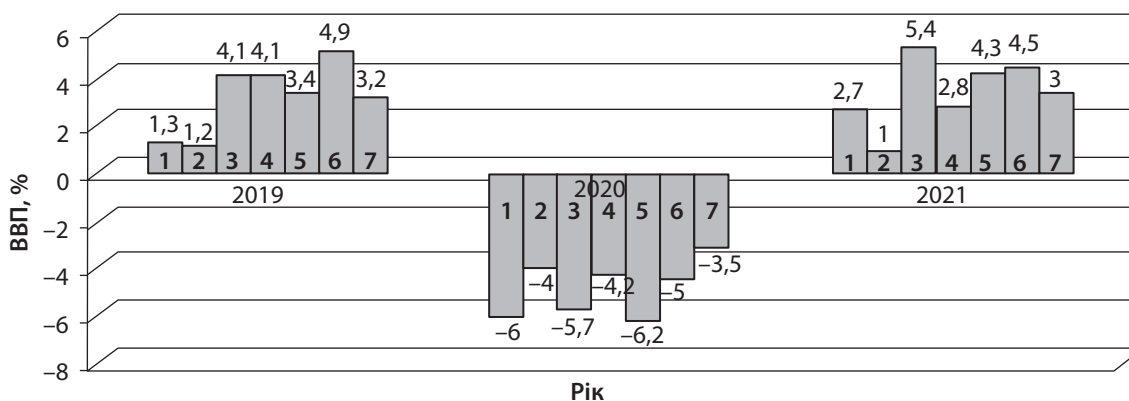

Рис. 2. Прогноз зміни рівня безробіття в Україні та сусідніх країнах за даними Міжнародного валютного фонду

Джерело: складено за даними [4].

1 – Російська Федерація 2 – Білорусь 3 – Румунія 4 – Польща
5 – Болгарія 6 – Угорщина 7 – Україна

Рис 3. Прогноз реального ВВП у ринкових цінах за даними Світового банку

Джерело: складено за даними [5].

Таблиця 1

Сценарії впливу пандемії COVID-19, використовувани OECD

Показник	Сценарій подвійного удару пандемії	Сценарій разового удару пандемії
Характеристика	Поточне полегшення заходів щодо стримування дії вірусу супроводжується другим, але менш інтенсивним спалахом у жовтні / листопаді 2020 р.	Поточні заходи стримування є успішними в подоланні спалаху вірусу, при цьому ефективний коефіцієнт відтворення знижується і має тенденцію до стійкості нижче одиниці
Особливості системи охорони здоров'я	Заходи не є настільки ефективними, як очікувалося, що може відобразити недостатньо високий кумулятивний рівень зараження для створення належного імунітету населення, відсутність відповідних заходів щодо лікування та недоступність вакцини	Вища спроможність медицини, широке розповсюдження ефективного тестування, відстеження та лікування є достатніми для запобігання відродженню інфекції, інтенсивних випадків пізніше року
Очікування	Фармацевтичні прориви, що дозволять уникнути спалахів у 2021 р.	Доступність вакцини

Джерело: складено на основі [6].

робки і третього – «мікс»-сценарію розвитку подій, особливо для сусідніх країн і країн, що мають тісні торговельні відносини або трудову міграцію населення, до яких належить і Україна.

Розрахунок прогнозних показників OECD здійснювала для країн – членів організації та деяких інших, серед яких представлено і сусідні з Україною країни. За даними прогнозу наслідки сценарію подвійного удару за показниками є значно гіршими, ніж за сценарію разового удару пандемії. Причому в разі зниження ВВП у 2020 р. показники не мають значно суттєвих відмінностей, однак зростання показників у 2021 р. має кардинально відмінні значення. З позиції важливості для України це спостерігається для таких сусідніх країн, як Болгарія, Угорщина, Польща та Румунія (рис. 4).

Не менш важливою з позиції взаємовідносин України із зазначеними сусідніми країнами є трудова міграція населення. З підняттям рівня безробіття

в них потоки працюючого вітчизняного населення знижуватимуться, що підвищуватиме рівень безробіття в Україні та потребуватиме активного створення нових робочих місць, підвищення виплат по безробіттю. Так, порівняно з 2019 р. рівень безробіття зросте в усіх сусідніх країнах, однак за сценарієм подвійного удару цей показник суттєво підвищиться до кінця 2020 р. зі збереженням такої ж негативної тенденції у 2021 р. (рис. 5).

Сценарний підхід у прогнозуванні наслідків пандемії використовує і Світова організація торгівлі (СОТ), яка прогнозує зміни динаміки ВВП за трьома можливими сценаріями (табл. 2), серед яких L-подібний сценарій передбачає тривалість обмежень протягом року з найбільш негативними наслідками впливу COVID-19 на економіку країн.

Агентство Bloomberg розглядає сценарії відновлення світової економіки після пандемії за п'ятьма сценаріями, розглядаючи, крім уже зазначених, ще W-подібний сценарій та сценарій «Tick-Share» (табл. 3).

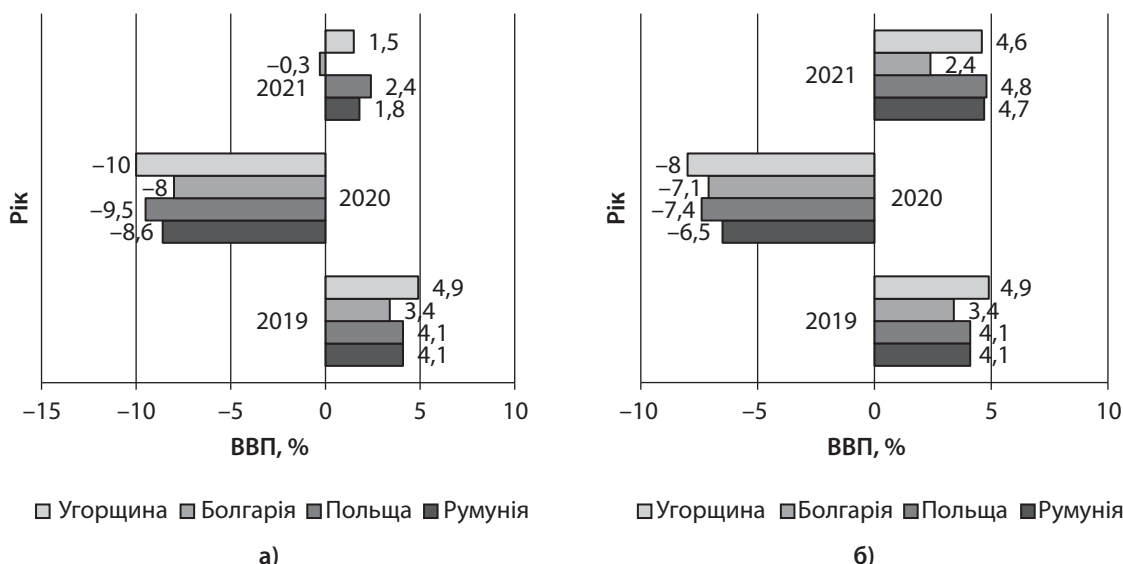

Рис. 4. Прогнозування зміни ВВП за сценаріями подвійного (а) та разового (б) удару пандемії коронавірусу за даними OECD

Джерело: складено за даними [6].

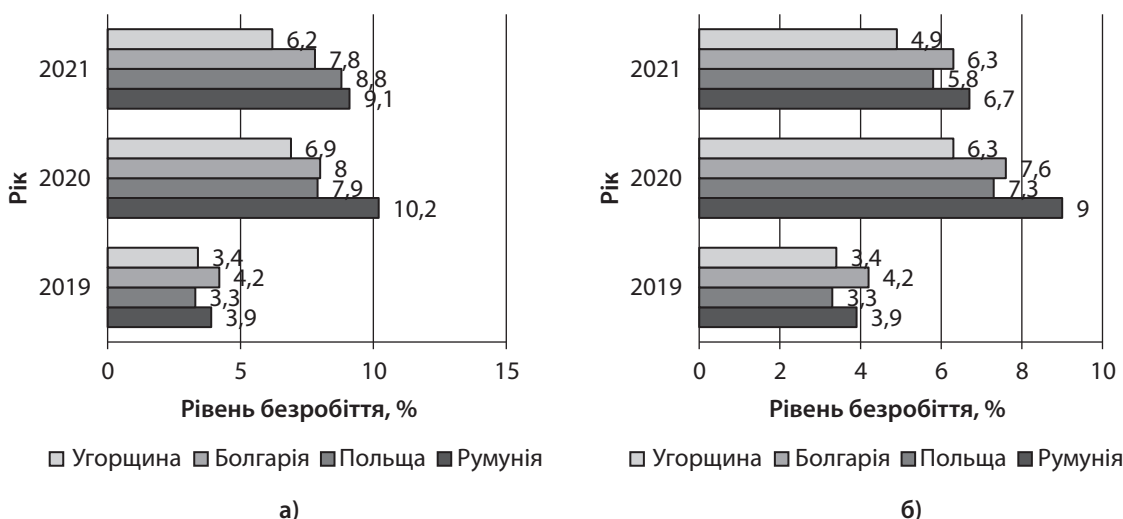

Рис. 5. Прогнозування зміни рівня безробіття за сценаріями подвійного (а) та разового (б) удару пандемії коронавірусу за даними OECD

Джерело: складено за даними [6].

Таблиця 2

Сценарії впливу пандемії COVID-19, використовувані COT

Показник	V-подібний сценарій	U-подібний сценарій	L-подібний сценарій
Характеристика	Наслідки пандемії та пов'язані з цим заходи соціального дистанціювання зникають відносно швидко	Заходи соціального дистанціювання залишаються в силі близько шести місяців	Обмеження тривають протягом року
Прогнози економічної активності	Заходи соціального дистанціювання тривають три місяці	Економічна активність поновлюється через півроку, хоча обмеження на міжнародні поїздки діятимуть довший час	Починається масштабна економічна невизначеність, що призводить до значного зниження витрат на товари тривалого виробництва

Джерело: складено на основі [7].

Сценарії впливу пандемії COVID-19, використовувані Агенством Bloomberg

Показник	W-подібний сценарій	Сценарій «Tick-Shape»
Характеристика	Повернення коронавірусу через послаблення зусиль з боротьби	Повільне затяжне відновлення
Прогнози економічної активності	Повторення поточного стану, припинення діяльності бізнесу та скорочення штату працівників	Компанії та витрати будуть відновлюватись повільно, виробництво залишиться на рівні докризового стану протягом значної частини 2021 р.

Джерело: складено на основі [8; 9].

Відповідно до запропонованих сценаріїв СОТ прогнозує значні виклики для світової економіки та торгівлі. Згідно із прогнозами за всіма сценаріями, найменший вплив на зміну ВВП чинять зміни торговельних витрат, що в тому числі включають і цінові зміни [7]. Найбільший вплив на зміну ВВП чинять зміни секторального попиту та пропозиції (категорія об'єднує туризм і рекреацію, роздрібну торгівлю та виробництво), які мають сукупну вагу 52% для песимістичного L-подібного сценарію розвитку [7].

За аналогією до запропонованих СОТ сценаріїв аналітики компанії Capital Times опрацювали три сценарії розвитку подій (табл. 4) і визначили їх вплив на економіку України [10]:

- ✦ базовий сценарій – W-подібна криза. Згідно з даним сценарієм підйом економіки почнеться з початку 2021 р.;
- ✦ песимістичний сценарій – L-подібна криза, за якої підйом почнеться у другій половині 2021 р.;
- ✦ оптимістичний сценарій – V-подібна криза – зростання почнеться у IV кварталі 2020 р. [10].

Серед запропонованих Capital Times сценаріїв вважаємо, що оптимістичний сценарій є малоімовірним для України (рис. 6), а реалізація базового чи песимістичного сценарію істотно залежить від подальшого розвитку пандемії у світі та в Україні, а також від заходів щодо запобігання кризі в економіці, які впроваджуватиме уряд.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України пропонує прогнозувати розвиток впливу пандемії коронавірусу на

економіку країни на основі ряду сценаріїв (табл. 5). Першочергові прогнози розвитку економіки здійснювалися за сценаріями 1–2. Наразі, як зазначається в Консенсус-прогнозі [11], орієнтуються на сценарій за L-формою.

Ураховуючи зазначені прогнози світових організацій та інші, засновані на запропонованих ними сценаріях, а також наявні вітчизняні сценарії розвитку подій, доцільно порівняти прогнози розвитку України.

Як зазначено в табл. 6, прогноз ВВП України не має однозначності у 2020 р., що свідчить про певну невизначеність результатів впливу першочергових наявних заходів з подолання кризи. Проте у 2021 р. спостерігається сталий прогноз у межах 3%. Разом із тим, за очікуваними вітчизняними прогнозами падіння ВВП у 2020 р. очікується близько 4% завдяки змінам до Державного бюджету України [12], що також належить до середнього рівня негативних наслідків впливу пандемії. Втім, за прогнозами НБУ, у 2020 р. падіння рівня ВВП передбачається до 5% з подальшим його підняттям у 2021 р. до 4,3% [13]. Згідно з прогнозом Кабінету Міністрів України падіння ВВП у 2020 р. становитиме 4,8%, а рівень безробіття – 9,4% [14]. За сценарієм L-форми (консенсус-прогнозу) Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України рівень ВВП знизиться на 4,2% у 2020 р. і зросте до 2,4% у 2021 р.; за умовно песимістичного сценарію – падіння ВВП очікується на 7–8% [11]. Наразі, за останніми даними МВФ, прогноз для

Таблиця 4

Сценарії впливу пандемії COVID-19, використовувані Capital Times

Показник	Базовий сценарій – W-подібна криза	Песимістичний сценарій – L-подібна криза	Оптимістичний сценарій – V-подібна криза
Характеристика	Економічний підйом у I кварталі 2021 р.	Економічний підйом у II півріччі 2021 р.	Економічний підйом у IV кварталі 2021 р.
Падіння ВВП, %	4	10	0
Падіння доларового ВВП, %	9,9	17,2	2,8
Інфляція, %	10,5	16,5	6,3

Джерело: складено на основі та за даними [10].

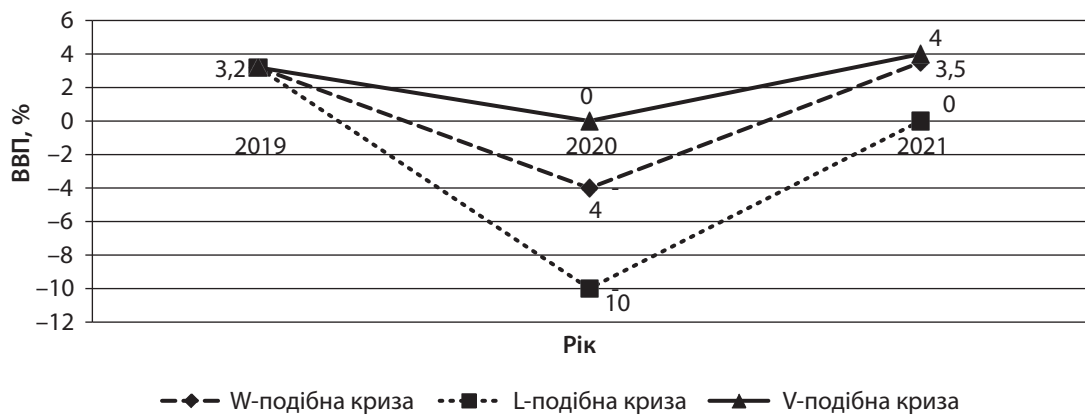

Рис. 6. Прогноз зміни реального ВВП за сценаріями Capital Times

Джерело: складено за даними [10].

Таблиця 5

Сценарії впливу пандемії COVID-19, використовувані Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Показник	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій за L-формою (консенсус-прогноз)	Умовний песимістичний сценарій
Характеристика	Превентивні заходи, прийняті Україною, дозволять стримати масове поширення COVID-19 в Україні, карантинні заходи будуть припинені у середині квітня	Прийняті країною заходи дозволять стримати масове поширення COVID-19 в Україні, проте карантинні заходи в Україні та світі триватимуть до початку травня	Карантинні заходи в Україні триватимуть до кінця II кварталу, що матиме негативний вплив на економіку країни, у результаті чого відновлення буде дуже повільним	Стимування масового поширення COVID-19 стане першочерговим завданням держави, а карантинні заходи в Україні будуть подовжені на більш тривалий період
Прогнози економічної активності	Економічна та споживча активність мали відновлюватися у II півріччі 2020 р. після короткотермінових втрат. Прогнозувалася низька прибутковість експортоорієнтованих компаній, яка б стримувала інвестиційну активність	Унаслідок тривалішого карантину очікувалося, що більшими будуть втрати у споживанні населення, тривалішою буде інвестиційна пауза та більш глибоким у цілому інвестиційне падіння внаслідок аналогічно більш негативної реакції світової економіки	Відновлення економіки країн світу відбуватиметься за L-формою: пандемію вдасться зупинити у 2020 р., проте економічні втрати будуть досить значними, що спричинить повільне відновлення економічної та споживчої активності у світі починаючи з II півріччя	Можливим є економічний занепад і зростання безробіття внаслідок закриття підприємств, розриву економічних зв'язків, скорочення виробничих потужностей; обмеження діяльності фінансової, банківської сфери, транспортної інфраструктури тощо

Джерело: складено на основі [11].

України погіршується, що можна вважати проявом активізації песимістичних сценаріїв розвитку економіки під впливом пандемії. Зокрема втрата можливості повернення рівня ВВП до рівня 2019 р. і його зростання лише на рівні 1,1% [15].

Варто зазначити, що Україна має нижчий рівень відрахувань із ВВП на антикризові заходи порівняно із сусідніми країнами (крім Білорусі та Угорщини) та один з найвищих показників (у відсотковому значенні ВВП) підтримки з боку міжнародних

фінансових організацій, що свідчить про нестійкість економіки, її низьку адаптивність до кризових явищ і потребу в підтримці з боку міжнародних фінансових організацій (табл. 7).

Загалом позитивніші прогнози для сусідніх країн, ніж для України, на наш погляд, зумовлені насамперед вищим рівнем їх економіки, а також її специфікою. Зокрема, **Польща** має більш збалансований розподіл надходжень до ВВП з різних видів економічної діяльності, що дозволяє маневрувати в покращенні економічної ситуації, а також забезпечити внутрішній

Порівняння прогнозів ВВП України під впливом пандемії COVID-19, %

МВФ	СБ	Capital Times	НБУ	КМУ	Мінекономіки
2020 р.					
-7,7 (-8,2)	-3,5	від -4 до -10	-5	-4,8	від -4,2 до -7,8
2021 р.					
3,6 (1,1)	3	(0-3,5)	4,3	н/д	2,4

Джерело: складено за даними [4; 5; 10; 11; 13-15].

Таблиця 7

Обсяги підтримки антикризових заходів, % ВВП

Країна	Підтримка уряду, % ВВП	Підтримка міжнародних фінансових організацій, % ВВП
Україна	1,6	4,3
Білорусь	н/д	1,7
Російська Федерація	2,8	н/д
Польща	4,2	0,7
Угорщина	0,06	0,1

Джерело: складено за даними [16].

ринок товарів та послуг товарами власного виробництва в разі зменшення експорту продукції. Протидія пандемії з економічної точки зору в цій країні ґрунтувалася на збереженні малого та середнього бізнесу, зокрема шляхом звільнення від виплат до ZUS самозайнятих і мікропідприємців (до дев'яти працівників); відтермінування введення податку на роздрібну торгівлю, виплат за боргами перед банками; нівелювання нараховування відсотків на час карантинних заходів банками; річних мікрокредитів; допомоги у виплатах заробітної плати [17]. З першого погляду такі заходи переобтяжують видатки бюджету, проте ставка робиться на збереження майбутніх надходжень і подальший розвиток реального сектора економіки.

Економіка **Болгарії** до пандемії, на відміну від України, характеризувалася сприятливим інвестиційним кліматом, що позитивно впливало на сталість розвитку та дозволило в період карантину зберегти базові галузі економіки. Однак туристична індустрія матиме негативні наслідки, що і позначиться на падінні ВВП. Як зазначають дослідники, ключем до зростання ВВП цієї країни більше ніж на 3-4% на рік стало, у тому числі, залучення робочої сили з-за кордону, ефективне використання виділених засобів європейських фондів та підвищення продуктивності праці [18]. Крім зазначеного, слід відмітити наявність зростання внутрішнього споживання.

Економіка **Угорщини** переважно ґрунтується на двох базових галузях промисловості, які здебільшого є провідними в забезпеченні сталості розвитку: сільськогосподарській та машинобудуванні. Розвинені і такі галузі, як металургія, хімічна, текстильна, харчова, виробляються автобуси, засоби зв'язку, вимірвальні прилади, мотори, верстати [19]. Якщо друга зазначена галузь промисловості суттєво залежить від кризових явищ, проте є ядром і рушієм економічного розвитку, то перша (сільськогосподарська) є базовою галуззю, продукція якої має системний постійний попит. Це поєднання притаманне й Україні, тому може бути чинником схожих прогнозів зростання ВВП у 2021 р. У період карантину в Угорщині зусилля спрямовувалися на підтримку малого та середнього бізнесу, а також проваджувалися соціальні заходи.

Для інших сусідніх країн, зокрема **Російській Федерації** та **Румунії**, як і для України, прогнози зростання економіки є малоперспективними. За даними Bank of America, Румунія потребуватиме 15% ВВП для підтримки приватного сектора, однак залучення таких обсягів інвестицій малоімовірно [20].

Отже, вищий рівень прогнозу зростання ВВП отримали ті країни, які мають сталий розвиток економіки та провадять активні заходи щодо запобігання настанню кризових подій вже на етапі виходу з карантину.

ВИСНОВКИ

Дослідження прогнозів міжнародних і спеціальних організацій щодо розвитку економік України та сусідніх країн надає змогу зробити висновок про їх неоднозначність і наявність декількох сценаріїв розвитку, які залежать від ефективності заходів з подолання наслідків впливу пандемії COVID-19.

Відмінності в рівнях розвитку економік сусідніх країн і заходів з подолання кризи можуть також спричинити прояв наслідків за «мікс»-сценарієм розвитку. Чинниками, які забезпечують вищі показники прогнозів макроекономічних показників, зокрема вищий рівень прогнозу зростання ВВП, варто вважати збалансований розподіл надходжень до ВВП з різних видів економічної діяльності; високий рівень внутрішнього споживання; розвинений внутрішній ринок; провадження активної політики антикризових

заходів, спрямованих на збереження малого та середнього бізнесу та підтримку базових для економіки країни галузей промисловості, у тому числі щодо забезпечення їх інвестиційної привабливості. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Майстро Р. Г., Назаренко Д. С. Антикризова стратегія України подолання негативних економічних наслідків запровадження карантину. *Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Серія «Економічні науки»*. 2020. № 2. DOI: 10.20998/2519-4461.2020.2.115.
2. Олешко А. А., Ровнягін О. В. Антикризова політика національних держав у контексті подолання соціально-економічних наслідків COVID-19. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.9.
3. Мороз О. С. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 року. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-8>
4. World Economic Outlook: The Great Lockdown; Chapter 1: Global Prospects and Policies / IMF. April 2020. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>
5. Global Economic Prospects. A World Bank Group Flagship Report. June 2020. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33748>
6. OECD Economic Outlook. Volume 2020. Issue 1: Preliminary version. 2020. No. 107. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/0d1d1e2e-en>
7. Methodology for the wto trade forecast of April 8, 2020. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/methodpr855_e.pdf
8. Кошельник Д. 5 сценариев восстановления мировой экономики после пандемии // Vector. 02.04.2020. URL: <https://vctr.media/vsya-economica-tolko-grafik-39394/>
9. Kennedy S., Jamrisko M. V, L or 'Nike Swoosh'? Economists Debate Shape of Global Recovery. 02.04.2020 p. // Bloomberg. 02.04.2020. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-02/economists-debate-shape-of-a-global-recovery-after-coronavirus>
10. Макропрогноз по экономике Украины на 2020–23 годы // Capital Times. URL: <https://www.capital-times.com/insights/macro-forecast-2020>
11. Україна у 2020–2021 роках: наслідки пандемії. Консенсус-прогноз. 21.04.2020 / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz>
12. «Антикризовий» бюджет України: без затягування пасків і з надією на МВФ // Deutsche Welle. 14.04.2020. URL: <https://www.dw.com/uk/antikrizovij-bjudzhet-ukra%D1%97ni-bez-zatjaguvannja-pask%D1%96v-%D1%96-z-nad%D1%96jejuna-mvf/a-53117130>
13. Офіційний веб-сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua>
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. № 555» від 29 березня 2020 р. № 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-2020-%25D0%25BF%20#Text>
15. Executive Board Approves 18-month US\$5 Billion Stand-By Arrangement for Ukraine / IMF. June 9, 2020. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/06/09/pr20239-ukraine-imf-executive-board-approves-18-month-us-5-billion-stand-by-arrangement>
16. Ребрик М. Заходи Урядів та ЦБ у відповідь на рецесію (міжнародний та український контекст) : семінар для викладачів ЗВО. Київ. 03.06.2020 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Measures_of_Governments_Rebryk_2020-06-03.pdf?v=4
17. Ліхачов Д. Щит проти епідемії: як Польща планує врятувати економіку від коронавірусу // Європейська правда. 26.03.2020. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/03/26/7107946/>
18. Валева Т. Э. Ускорение экономического развития Болгарии: тенденция или эпизод? *Актуальные проблемы Европы*. 2019. № 3. С. 191–216. DOI: 10.31249/ape/2019.03.09.
19. Угорщина. Загальна довідка. Державна підтримка українського експорту / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/z_info/hun/1024.html
20. Как страны Центральной Европы остаются без поддержки во время пандемии // Baltnews. 14.04.2020. https://lv.baltnews.com/ekonomika_online_novosti/20200414/1023831446/Kak-strany-Tsentralnoy-Evropy-ostayutsya-bez-podderzhki-vo-vremya-pandemii.html

REFERENCES

- “«Antykryzoviy» biudzheth Ukrainy: bez zatiahuvannia paskiv i z nadiieiu na MVF” [“Anti-crisis” Budget of Ukraine: Without Tightening the Belts and Hoping for the IMF]. Deutsche Welle. 14.04.2020. <https://www.dw.com/uk/antikrizovij-bjudzhetukra%D1%97ni-bez-zatjaguvannja-pask%D1%96v-%D1%96-z-nad%D1%96jejuna-mvf/a-53117130>
- “Executive Board Approves 18-month US\$5 Billion Stand-By Arrangement for Ukraine”. IMF. June 9, 2020. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/06/09/pr20239-ukraine-imf-executive-board-approves-18-month-us-5-billion-stand-by-arrangement>
- “Global Economic Prospects. A World Bank Group Flagship Report. June 2020”. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/33748>
- “Kak strany Tsentralnoy Evropy ostayutsya bez podderzhki vo vremya pandemii” [How Central European Countries are Left Without Support During a Pandemic]. Baltnews. 14.04.2020. https://lv.baltnews.com/ekonomika_online_novosti/20200414/1023831446/Kak-strany-Tsentralnoy-Evropy-ostayutsya-bez-podderzhki-vo-vremya-pandemii.html
- Kennedy, S., and Jamrisko, M. “V, L or 'Nike Swoosh'? Economists Debate Shape of Global Recovery. 02.04.2020 r.” Bloomberg. 02.04.2020. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-02/economists-debate-shape-of-a-global-recovery-after-coronavirus>

- Koshelnik, D. "5 stsenariyev vosstanovleniya mirovoy ekonomiki posle pandemii" [5 Scenarios for the Global Economic Recovery after a Pandemic]. Vector. 02.04.2020. <https://vctr.media/vsya-economica-tolkografik-39394/>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-2020-%25D0%25BF%20#Text>
- Likhachov, D. "Shchyt proty epidemii: yak Polshcha planuie vriativaty ekonomiku vid koronavirusu" [Shield Against the Epidemic: How Poland Plans to Save the Economy from the Coronavirus]. Yevropeiska pravda. 26.03.2020. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/03/26/7107946/>
- "Makroprognoz po ekonomike Ukrainy na 2020-23 gody" [Macro Forecast for the Ukrainian Economy for 2020-23]. Capital Times. <https://www.capital-times.com/insights/macro-forecast-2020>
- "Methodology for the wto trade forecast of April 8, 2020". https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/methodpr855_e.pdf
- Maistro, R. H., and Nazarenko, D. S. "Antykryzova stratehiia Ukrainy podolannia nehatyvnykh ekonomichnykh naslidkiv zaprovadzhennia karantynu" [Anti-Crisis Strategy of Ukraine to Overcome the Negative Economic Consequences of Quarantine]. *Visnyk natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2020). DOI: 10.20998/2519-4461.2020.2.115
- Moroz, O. S. "Rozvytok investytsiinoi diialnosti v Ukraini v umovakh ekonomichnoi kryzy 2020 roku" [Development of Investment Activities in Ukraine under the Economic Crisis of 2020]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 154 (2020): 46-50.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-8>
- "OECD Economic Outlook. Volume 2020. Issue 1: Preliminary version. 2020. No. 107. OECD Publishing, Paris". <https://doi.org/10.1787/0d1d1e2e-en>
- Ofitsiyniy veb-sait NBU. <https://bank.gov.ua>
- Oleshko, A. A., and Rovniachin, O. V. "Antykryzova polityka natsionalnykh derzhav u konteksti podolannia sotsialno-ekonomichnykh naslidkiv COVID-19" [Anti-Crisis Policy of National States in the Context of Overcoming the Social and Economic Consequences of COVID-19]. *Efektivna ekonomika*, no. 4 (2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.9
- Rebryk, M. "Zakhody Uriadiv ta TsB u vidpovid na retse-siiu (mizhnarodnyi ta ukraiynskiy kontekst)" [Measures Taken by Governments and the Central Bank in Response to the Recession (International and Ukrainian Context)]. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Measures_of_Governments_Rebryk_2020-06-03.pdf?v=4
- "Uhorshchyna. Zahalna dovidka. Derzhavna pidtrymka ukraiynskoho eksportu" [Hungary. General Information. State Support of Ukrainian Exports]. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/z_info/hun/1024.html
- "Ukraina u 2020-2021 rokakh: naslidky pandemii. Konsensus-prohnoz. 21.04.2020" [Ukraine in 2020-2021: Consequences of the Pandemic. Consensus Forecast. 04/21/2020]. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz>
- Valeva, T. E. "Uskoreniye ekonomicheskogo razvitiya Bolgarii: tendentsiya ili epizod?" [Accelerated Economic Growth of Bulgaria: A Trend or an Episode?]. *Aktualnyye problemy Yevropy*, no. 3 (2019): 191-216. DOI: 10.31249/ape/2019.03.09
- "World Economic Outlook: The Great Lockdown; Chapter 1: Global Prospects and Policies". IMF. April 2020. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>